

İKTİSADÎ İŞ BİRLİĞİ VE KALKINMA TEŞKİLÂTI (OECD)

EĞİTİM BAKANLARI TOPLANTISI

18–19 Mart 2004, Dublin

(İnternet Sayfası: www.oecd.org/edumin2004)

Toplantının Ana Konusu:

“HERKES İÇİN EĞİTİMİN KALİTESİNİN ARTIRILMASI”

Başkanlık Divanı Özet Raporu

Dublin’de yapılan İktisadî İş Birliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) Eğitim Bakanları toplantısına, OECD’ye üye olmayan ülkeler ile OECD İş ve Endüstri Danışma Komitesi (BIAC) ve OECD İşçi Sendikaları Danışma Komitesi (TUAC) de katılmışlardır.

OECD Eğitim Bakanları Toplantı Konuları

I. Eğitimde Herkes İçin Performans Düzeylerinin Artırılması

a) Eğitimde Kalitenin Sağlanması ve Standartların Oluşturulması

b) Etkili Destek Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Sorumlulukların Ön Saftakilere Aktarılması

II. Yeterli Sayıda ve Kalitede Öğretmen Temini ile Öğretmenlerin Etkinliğinin Artırılması

III. Eğitim ve Toplumsal Kaynaşma

IV. Demokratik Vatandaşlık Eğitimi

I. Eğitimde Herkes İçin Performans Düzeylerinin Artırılması

Toplantıya başlarken Portekiz Eğitim Bakanı Jose David Gomes JUSTINO performans düzeylerinin yükseltilmesi ve eğitime erişimin artırılması ile ilgili iki zorlu göreve dikkat çekmiştir. Katılımcıları eğitimin amaçlarının belirlenmesi ve bu amaçlar için çalışılması, yenilikleri destekleyen okul yönetim modellerinin ve öğrenme ortamlarının oluşturulması ve öğrenim olanaklarının eşit dağılımını sağlayacak şekilde insani ve mali kaynakların tahsisi de dâhil olmak üzere yukarıda bahsedilen iki zorlu görevin yerine getirilmesi ve herkes için eğitim kalitesinin artırılması için anahtar politikalar üzerinde düşünmeye davet etmiştir. Bakan JUSTINO; özellikle eğitim hizmetlerinin sunulmasından sorumlu olanların ortak olarak davrandığı ve bu şekilde davranmaya yetkili olduğu, bu kişilerin değişimi gerçekleştirmede kendilerine yardımcı olacak etkili destek sistemlerine erişebildiği bilgi zengini okul sistemlerinin yaratılmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu durum, iç ve dış değerlendirmeler arasında ve rekabetçi ve iş birlikçi yaklaşımlar arasında doğru bir dengenin varlığını gerekli kılmaktadır. Bakan JUSTINO; OECD’yi eğitimin iyileştirilmesi ile ilgili politikaların yanı sıra dinamik hedeflerin ve etkili destek sistemlerinin

geliştirilmesi ile ilgili deneyimlerini paylaşmada hükümetlere yardımcı olmaya davet etmiştir. Konuşmasını başarının sadece var olan genel performans düzeylerine göre değil aynı zamanda okulların tek tek gösterdiği ilerlemeye göre de tanımlanması gerektiğini ifade ederek bitirmiştir.

a) Eğitim Kalitesinin Sağlanması ve Standartların Oluşturulması

Finlandiya Eğitim ve Bilim Bakanı Tuula HAATAINEN sosyo-ekonomik dezavantajın etkisini azaltma konusunda okullara yardımcı olunması ve eğitim kalitesinin şekillendirilmesi ile ilgili olarak öğretim programlarının ve standartların oynadığı önemli rolü vurgulayarak bir alt konuyu ortaya koymuştur. Eğitim kalitesinin tanımlanmasında ve artırılmasında uluslararası işbirliğinin önemine dikkat çekmiştir. Aynı zamanda eğitim beklentilerinin yükseltilmesine, okullarda eğitim standartları ile ilgili olarak şeffaflık ve tutarlılığın sağlanmasına, öğrenci öğrenmesini sağlamaları için öğretmenlere rehberlik edilmesine yönelik çabalarda eğitim hedefleri ve standartları ile ilgili olarak hangi düzeyde özgünlük ve formülasyon olmalıdır sorusunu gündeme getirmiştir. Sadece okulları derecelendirmeyecek aynı zamanda öğrencilerin genel refah düzeyleri ve sosyo-ekonomik geçmişleri çerçevesinde de gelişme ve iyileşmeyi teşvik edecek ve öğrenme çıktılarını ölçecek kaliteli öğretme ve öğrenme için tavsiyeler de dâhil olmak üzere ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesinin önemini vurgulayarak konuşmasını tamamlamıştır.

Bakanlarca Fikir Birliğine Varılan Hususlar

- Toplum ve hükümetin ilgisinin kaynakların ve eğitim içeriğinin sadece kontrolünden ziyade çıktılara kaymasıyla eğitim çıktılarının kalitesi için standartlar oluşturma, uygulama ve gözlemlemeye verilmeye başlanan önemin altını çizmiştir.
- Eğitim kalitesi kavramının önemli konularda bilgi ve becerinin ötesine geçerek öğrencilerin benlik kavramı, sosyal becerileri, öğrenmeyle bağlantıları ve genel refahlarını da içerecek şekilde daha geniş öğrenme çıktılarını kapsamaları gerektiğini ifade etmişlerdir.
- Toplumların eğitime verdiği değer öğrenme çıktılarının şekillendirilmesinde oynadığı rolün ve öğrencilerin eğitim isteklerinin teşvik edilmesi ile ilgili gerekliliğin altını çizmişlerdir.
- Bütün eğitim çıktıları rakamlara dökülemeyeceği ve geniş çaplı değerlendirmelerle ölçülemeyeceği için öğrenci portföylerini de içeren alternatif değerlendirme şekilleriyle bunları tamamlamanın önemini belirtmişlerdir.
- Kalite çerçevelerinin ve değerlendirme sistemlerinin genel/akademik eğitimin ötesinde de gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.
- Eğitim kalitesinin tanımlanmasında ve izlenmesinde uluslararası iş birliğinin önemini ve bu alanda Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)'nın yaptığı katkıyı vurgulamışlardır.
- Sosyal olarak öğrenim fırsatlarının eşit dağılımı ile yüksek performans standartlarını başarılı bir şekilde birleştiren bazı ülkeleri göstererek PISA sonuçlarının tüm ülkelere önemli ve cesaret verici bir mesaj – düşük performans sosyal dezavantajın otomatik bir sonucu değildir - verdiğini belirtmişlerdir.
- OECD'yi ülkelerin kendi eğitimsel, sosyal ve kültürel bağlamlarında öğrenme çıktılarında eşitliği ve kaliteyi şekillendiren süreçleri anlamada ülkelere daha iyi yardım etmek amacıyla PISA'yı daha da geliştirmeye davet etmişlerdir.

Tartışılan Hususlar

- Bakanlar kapsamlı eğitim hedeflerinden belirli konulardaki kısa performans beklentilerine kadar standart belirlemede değişik yaklaşımlardan bahsetmişlerdir. Aynı zamanda eğitime dair beklentilerin yükseltilmesi, eğitim hedefleri ve içeriği ile ilgili şeffaflığın sağlanması ve öğrenci öğrenmesini sağlamaları için öğretmenlere yönelik referans çerçevesi sağlanması için standartların nasıl belirlenmesi gerektiği konusunda dikkate değer bir tartışma yapılmıştır.
- Bakanlar karşılaştırmalı standartlar çerçevesinde öğrenci performansının değerlendirilmesinin önemi üzerinde fikir birliğine varmıştır ancak bu amacı gerçekleştirmek için ulusal testlerin ve hedeflerin nasıl olması gerektiği üzerinde tartışmışlardır. Bazı Bakanlar, ulusal ders programlarının ve öğretimin sadece “test etme” ile sınırlandırılmasının potansiyel riskleri olduğunu belirtirken birçoğu hem düşük okul performansları ile ilgili olarak eğitim sistemlerinin kapasitesinin hem de genel olarak sistemin kalitesinin güçlendirilmesi için ulusal referans noktaları belirlemenin gerekli bir araç olduğunu belirtmişlerdir.
- Bazı Bakanlar, belirli yaş ve eğitim düzeyinde olan öğrencilerin erişebilecekleri kıstaslar ve performans referans noktaları olarak eğitim standartları belirlemenin ötesinde yaptıkları çalışmaları açıklamışlardır. Bakanlar hem tüm öğrencilerin istek ve performansının artırılması hem de eğitim çıktılarında kalitenin sağlanması için performans hedeflerinin nasıl tanımlanabileceği hususlarını tartışmışlardır.
- Ölçme ve değerlendirme sonuçlarının nasıl kullanılabilirliği ve kullanılması gerektiği ve ailelerin, okulların başarı durumlarını bilme hakkı ile okul gelişimini etkin ve yeterli bir şekilde desteklemek için karşılaştırmalı sonuçları kullanma hedefinin nasıl birleştirilebileceği konularında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bazı Bakanlar üretici ve destekleyici öğrenme çevreleri haline gelmeleri için okulları ve öğretmenleri cesaretlendirmek amacıyla ortak sorunları ve en iyi pedagojik uygulamaları açığa çıkarmak için değerlendirmeyi bir araç olarak görmüştür. Bazıları ise okul sıralamalarının tek başına bu hedefe ulaşamayabileceğini veya eğitimdeki farklı taraflar arasındaki işbirliğini olumsuz yönde bile etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Ancak birçoğu ailelerin ve kamunun eğitim çıktılarının kalitesi hakkında bilgilendirilmesinin önemine ve bu tür bir şeffaflığın eğitim performansını geliştirmek için anahtar olduğuna dikkat çekmiştir.
- Bazı Bakanlar okul başarı sıralamalarının yayınlandığı yerlerde bu tür sıralamaların adil olması gerektiğini, yani okulun gerçek sonuçlarıyla sosyo-ekonomik girdilerine ve mevcut kaynaklarına bağlı olarak beklenen sonuçlarının karşılaştırılması ihtiyacını vurgulamıştır.
- Bir ülke, Federal Hükümet tarafından ulusal okuryazarlık ve sayısal okuryazarlık referans noktalarını dikkate alarak ailelere çocuklarının performansı ile ilgili bilgi verilmesi için eyaletlere ve okullara daha fazla finansman sağlanması için başlatılan bir girişimi açıklamıştır.

b) Etkili Destek Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Sorumlulukların Ön Saftakilere Aktarılması

Alt-konunun açılışında Macaristan Eğitim Bakan Balint MAGYAR, karşılaştırmalı okul sonuçlarının okulların içinde buldukları bağlama göre oluşan okulun katma değerine odaklanması gereğinin önemini vurgulamıştır. Daha sonra değişik kaynak tahsisi de dâhil olmak üzere hangi eğitim politikaları ile performansı düşük okulların standartlarının

yükseltebileceği sorusunu sormuştur. Sayın Bakan MAGYAR performansı düşük okullar için ölçme ve değerlendirmenin hedefleri iyi belirlenmiş destek yapılarıyla tamamlanmasının ve karar yapılarında okulların daha fazla sorumluluk üstlenmesi için teşvik edilmesinin önemini vurgulamıştır.

Bakanlarca Fikir Birliğine Varılan Hususlar

- Okulların otonomisinin ve hesap verebilirliğinin güçlendirilmesi için eğitim çıktılarının kalitesi ile ilgili iyi ve karşılaştırmalı bilgilerin bir önkoşul olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu nedenle Bakanlar, güçlü ulusal müfredat ve standart çerçevelerinin geliştirilmesi ile okulların toplumların hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için otoritelerinin ve kapasitelerinin arttırılmasına yönelik çabaların birleştirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Bakanlar aynı zamanda okul düzeyinde daha fazla otonominin eğitim otoriteleri tarafından yeterli destek ve yönetimin sağlanması suretiyle tamamlanması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Hükümetlerin karşılaştıkları zorlukların öğrenim çıktılarının kalitesi ile ilgili olarak eğitim hizmetlerini sunanlara bilgi sağlanması, ödül ve destek sistemlerinin oluşturulması, yeniliklere açık okul yönetim modellerinin geliştirilmesi, kaynakları düşük performansa sahip ve en çok ihtiyacı olan okullara yönlendirme yollarının oluşturulması hususlarında olduğunu kabul etmişlerdir.
- Bireysel öğrenmenin güçlendirilmesini; eğitimin giderek artan evrenselliği ile eğitim sistemlerinde eşitliğin ve mükemmelliğin sağlanması için gerekli olan esneklik ihtiyacını karşılama gerekliliği arasındaki ikilemi çözenin bir yolu olarak görmektedirler. Bakanlar, karma öğrenci gruplarının öğretimi için ileri düzey bireysel öğrenme süreçleriyle stratejiler ve yaklaşımlar üzerine yoğunlaşılmasının, öğrenme ortamı ve okulların örgütlenmesi, okullar ve toplum arasındaki etkileşimler ve öğretmenlerin meslekî gelişimi de dâhil olmak üzere bütün eğitim sistemi için önemli sonuçlara neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, ileri düzey geribildirim mekanizmalarını ve öğretmenlerin okul gelişimi sürecine dâhil edilmesini gerekli kılacak şekilde öğrenmenin ölçülmesine geçiş sağlanacaktır. Bazı Bakanlar bireysel öğrenmenin seçiminde ve desteklenmesinde ailelerin katılımının önemini vurgulamışlardır.
- OECD'yi etkili destek sistemlerinin ve eğitimin iyileştirilmesi için politikaların geliştirilmesi hususlarında tecrübelerin paylaşılması için hükümetlere yardım etmeye davet etmişlerdir.

Tartışılan Hususlar

- Bakanlar; hem performans standartlarına ulaşılmasını ve öğrenme çıktılarının eşit şekilde dağıtılmasını sağlayacak hem de performansın arttırılmasını, yerel cevap verebilirliği, okulların kendi içinde ve arasında işbirlikçi öğrenmeyi teşvik edecek şekilde karar verme süreçlerine dâhil çeşitli paydaşlara karar verme sorumluluklarının en iyi şekilde nasıl dağıtılabileceği hususunu tartışmışlardır.
- Bakanlar; sorumluluk devri ile ilgili eğilimin karar vermenin her alanında aynı olmadığını belirtmişlerdir. Bazı Bakanlar eğitim içeriğinin adaptasyonunu ve

geliştirilmesini okul özerkliğinin temel gerekliliği olarak görürken diğerleri yerel topluluklardaki paydaşlarla ve okullarla iş birliği ve yeni yönetim araçları ile bireysel okulların yönetiminin güçlendirilmesine vurgu yapmışlardır.

- Bazı Bakanlar karma öğrenme ortamlarının hem yeteneklerin geliştirilmesi hem de olumsuzlukların giderilmesi yönünde fırsatlar sağladığı durumlarda öğrenme ve okullaşma ile ilgili kapsamlı yaklaşımların etkisinin altını çizmişlerdir. Diğerleri ise federal olarak düzenlenmiş ve geleneksel olarak kemikleşmiş eğitim sistemleri için bu tür yaklaşımların neden olabileceği sorunları dile getirmişlerdir.

2. Yeterli Sayıda ve Kalitede Öğretmen Temini ile Öğretmenlerin Etkinliğinin Artırılması

Bakanlar öğretmen temininin ve öğretmen etkinliğinin artırılması konularının birbirleriyle yakından ilişkili olduğu ve bu nedenle beraber ele alınmaları gerektiği üzerinde fikir birliğine varmışlardır. Öğretmen kalitesi ve öğretmenlerin çalışmaları okul sistemlerinin iyileştirilmesi ve öğrenci öğrenmelerinde belirleyici faktörlerdir. Birçok ülke yaşlı öğretmen nüfusuna sahiptir ve diğer meslek gruplarından ya da yeni mezunlardan olsun öğretime kaliteli iş gücü çekmek zor olmaktadır. Nicel eksiklikler kalite endişesini artırmaktadır. Bazı ülkelerde öğretmenlerin önemli bir kısmı öğretme yeterliliklerinin tamamına sahip değildir, öğretmenlerin yeterli niteliklere sahip olmadıkları konularda öğretim yapma oranı bazı önemli derslerde oldukça fazladır ve son yıllarda nitelik kaybı ve yer değiştirme oranları giderek artmaktadır. Ancak Bakanlar; öğretmen eksikliği yaşanmamasının kalite sorunu olmadığı anlamına gelmediğini ifade etmişlerdir. Öğretmen sayısal eksikliğine olsun olmasın bütün ülkeler, modern okullaşmanın ve daha çeşitli öğrenci nüfusunun taleplerini karşılamak için gerekli olan bilgi ve becerilere sahip öğretmen gücünü sağlama hususundaki endişelerini bildirmişlerdir. Öğretmen fazlalığına sahip ülkeler okullara yeni öğretmenler ve yeni beceriler getirme konusunda açılımlar yaratmada zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

Tartışma Danimarka Eğitim Bakanı Bayan Ulla TORNAES tarafından açılmıştır. Bayan TORNAES şu konulara dikkat çekmiştir.

- İyi öğretmenler öğrencileri sadece gelişim yıllarında etkilemede değil aynı zamanda gençlerin yaşam boyu öğrenme için motivasyon ve beceri kazanmalarında da çok önemlidir.
- Yetenekli gençlerin öğretmenlik mesleğine girebilmelerini sağlamanın yanı sıra farklı özgeçmişleri olan kişilerin de öğretmenlik mesleğine girebilmeleri için daha esnek yolların bulunmasına ihtiyaç vardır.

İsveç Eğitim ve Bilim Bakanı Bay Thomas ÖSTROS öğretmen etkinliğinin sağlanmasında stratejik noktaların şunlar olduğunu belirtmiştir:

- Bütün okullar için iyi yapılandırılmış ve sistematik bir kalite artırımı programı;
- Araştırma ve eğitim bilimlerini daha fazla kullanan daha güçlü öğretmen eğitimi sistemi;
- Öğretmen gelişiminde yaşamboyu öğrenme yaklaşımını benimsemiş öğretmen eğitim programları organizasyonu;

- Öğretmen hazırlama programlarının, öğretmenlerin kariyerlerinin ve ödül mekanizmalarının belirlenmesinde etkili okulların özelliklerinin – rekabetçi liderlik/yönetim, açık ve herkes tarafından anlaşılan hedefler, öğrenci ve aile katılımına bağlılık, sürekli gelişim için eleştirel olarak kendini değerlendirme – dikkate alınması.

Bakanlar aşağıdaki konularda fikir birliğine varmıştır:

- Öğretmen istihdamı, iş doyumunu ve öğretmen etkinliği, öğretmen çalışmaları ile yeni bilgi ve araştırma arasındaki bağlar güçlendirilerek ve okulların öğrenme örgütleri olarak gelişmesi teşvik edilerek arttırılacaktır.
- Öğretmen istihdamını geliştirme politikaları aynı zamanda öğretmenlerin okullara eşit dağıtımını da gerektirmektedir.
- Yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları problemler kritik bir dikkat gerektirmektedir. Yıpranma oranı öğretmenlerin kariyerlerinin ilk yıllarında daha fazladır, çünkü yeni öğretmenler en zor çalışma yerlerinde görevlendirilmektedir. Öğretmen eğitim kurumlarından ve danışman öğretmenlerin tecrübelerinden gelen destekleri birleştiren, tümevarımcı programların öğretmen kariyerinin bir parçası olması gerekmektedir.
- Öğretmenliğin statüsünün ve imajının iyileştirilmesi önemlidir. Bazı ülkeler bu mesleğin karmaşıklığını, yaratabileceği entelektüel heyecanı ve bir ulus için önemini vurgulayarak öğretmenlik mesleğinin imajını iyileştirmektedir. Bakanlar okulların günlük çalışmalarıyla yakın ilişki içinde bulunanların ki bunlar ister aileler olsun ister işverenler genellikle öğretmenler hakkında en olumlu görüşe sahip kişiler olduklarını belirtmişlerdir; bu da okul topluluk bağlarının güçlendirilmesi için diğer bir sebeptir.
- Özellikle öğretmenlik dışındaki diğer alanlarda tecrübe sahibi olan kişilere yönelik olarak öğretmenlik mesleğine giriş için alternatif yollar açmakta oldukça büyük faydalar vardır. Bu durum öğretmen eksikliğini gidermenin yanı sıra okullardaki beceri çeşitliliğini öğrencilerin yararına artırır. Temel gereklilik ise öğretmen eğitim programlarının daha esnek hale getirilmesi ve kişilerin öğretmenlik eğitimi alırken aynı zamanda okulda çalışmaya başlamalarına olanak tanınmasıdır.
- Öğretmenlik mesleği başlangıç öğretmenlik eğitiminin, stajyerlik eğitiminin ve sürekli mesleki gelişimin bütünleştirildiği yaşam boyu öğrenme çerçevesinde görülmelidir ve öğretmenler sürekli gelişim için teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- Okul liderliği, öğretmenin verimliliği üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. İyi liderler hem öğretmenler hem de öğrenciler için teşvik edici ve destekleyici bir okul kültürü oluştururlar. OECD ülkelerinin en temel önceliği okullardaki liderlerin istihdamı, eğitimi ve desteklenmesidir.
- Daha fazla okul özerkliğini destekleyen hareketler okul liderlerinin ve öğretmenlerin yönetim, kendini-değerlendirme ve hesap verebilirlik gereksinimlerini karşılayabilme gibi alanlarda yeni beceriler geliştirmelerini gerektirmektedir.
- Öğretmenlerin çalışmalarının değerlendirilmesinde öğretmenin katkısı dikkate alınmalı, farklı yaklaşımlar ve bilgi kaynakları kullanılmalı ve bu değerlendirmeler her okulun kendine özgü koşullarını göz önünde bulundurmalıdır.

- Matematik, bilim, teknoloji ve meslekî alanlarda öğretmenlerin istihdam edilmesi ve azınlık geçmişine sahip olanların öğretmenlik mesleğine çekilmesi ile ilgili olarak karşılaşılan problemlerin aşılması kapsamlı amaçlara sahip politika girişimleri gerektirmektedir. Bakanlar düzeyinde yapılan tartışmalarda bilim ve teknoloji ile ilgili olarak ortaya çıkan öncelikler nedeniyle OECD Eğitim Direktörlüğü'nün Bilim ve Teknoloji Politikası Komitesi (CSTP) ile yakın iş birliği içinde olması önem kazanmaktadır.
- Bakanlar ayrıca, OECD içinde ve üye ülkelerle yeni öğretmen becerilerinin geliştirilmesinde ve öğretmenlerin görevlendirilmesinde göçün etkileri ile ilgili iş birliğini memnuniyetle karşılamaktadırlar.
- Öğretmenler ve meslek örgütlerinin eğitim reformu ve değişimin uygulanması konularındaki tartışmalara tam anlamıyla katılması çok önemlidir. Bakanlar; istişari ve katılımcı süreçler taahhüt etmişlerdir ve öğretmen değerlendirmesi ve kariyer mekanizmalarında yeni yaklaşımların belirlenmesine liderlik eden öğretmen örgütleri ile ilgili olarak bazı ülkelerden gelen raporlardan güç almışlardır.

III. Eğitim ve Toplumsal Kaynaşma

Toplumsal iletişim ağları ve karşılıklı güven anlamıyla “Toplumsal kapital” toplumsal kaynaşmanın genel amaçlarını destekler. Toplumlar içerisindeki toplumsal kapital ilişkisi ve toplumlar arasında köprü görevi gören bağlar bütünü, uyumlu toplum yapısını oluşturan öğelerdir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin kendi aralarındaki iletişim ağı yanında eğitim kurumlarıyla aileler ve toplum arasındaki bağların tümü eğitim performansını destekler. Diğer yandan eğitim; vatandaşlık eğitimi, okulların toplumun nüvesi olması, okullardaki ders dışı sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler, eğitim kurumlarında yapılan diğer çalışmalarla sosyal kapitale ve kaynaşmaya katkıda bulunabilir. Bir ülkedeki değişik topluluklar ve etnik gruplar arasındaki ilişkiler ve iletişim çok önemlidir.

Göçlerin ve diğer sebeplerin bir sonucu olarak birçok ülkede artan toplumsal / kültürel çeşitlilik ülkeye önemli derecede zenginlik katar. Bu durumun toplumsal kaynaşma konusunda zorluklar yarattığı da bir gerçektir. Bu güçlükleri aşmaya yönelik bazı çalışmalar yapılmaktadır. Azınlıkların çocukları için öğretmen sağlanması, bu öğrenciler için ders dışı sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi ve yaşam boyu öğrenim özellikle önem arz etmektedir. Elde edilen veriler ana dil eğitimi ile iki dilli eğitimin bazen etkili olabildiğini göstermektedir. Nüfusun etnik bakımdan daha homojen olduğu yerlerde ise çeşitliliğin diğer yönleri zorluklar yaratabilmektedir.

Eğitim kuruluşlarının yönetimine daha bağımsız yaklaşımlar ile ebeveynlerin okul etkinliklerine daha fazla katılımı eğitim kurumları içerisinde ve çevresindeki toplumsal kaynaşmanın gelişimine yardımcı olabilir. Çevredeki kişi ve kurumlarla daha fazla işbirliği yapılarak gerçekleştirilen öğretim şekilleri okullar içerisindeki sosyal ilişkilerin yanı sıra bireysel becerilerin, vatandaşlık eğitiminin ve spor ile sanatı da kapsayan ders dışı etkinliklerin artmasını sağlayabilir.

Eğitim alanında bu yönde yapılan önemli faaliyetler yanında sosyal adalet ve eşitlik de toplumsal kaynaşmanın ön şartlarıdır. Bazı ülkelerde, fakir ile zengin arasındaki farklılığın giderilmesi önemli bir önceliktir ve fakir kırsal bölgelerde yaşayan bazı toplumlar güçlü toplum ve aile bağları olmasına rağmen eğitim alanında önemli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Genelde daha kapsamlı eşitsizlikleri çözmek, daha yaygın kamu

politikaları geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Bunlar; etkili sosyal güvenlik sistemleri ile erken çocukluk eğitim ve bakımını da kapsayan destek programları olabilir. Okul sistemleri birleştirici ortak bir kültür oluşturabilir. Ancak belli kriterlere - cinsiyete, dine, özel eğitim ihtiyacına, yaşa ve gelir düzeyine - göre öğrenci alan okullar toplumsal kaynaşmaya bazen zarar verebilmektedir. Bu konuyla ilgili politikalar geliştirmek kolay değildir. Bilgi ve iletişim teknoloji (BİT) sistemleri yeni ve güçle eğitim araçlarıdır. Ancak, bunlar aynı zamanda dijital soyutlanma vasıtasıyla yeni riskleri de beraberlerinde getirmektedir. Elektronik iletişimle uzaktaki toplumlar birbirine bağlanırken yerel toplum bireyleri birbirinden izole olabilmektedir. Bir yandan kalite ve mükemmellik, diğer yandan eşitlik ve adalet karşılıklı olarak birbirini desteklemeli ve eğitim sistemlerinin ana hedeflerini oluşturmalıdır. Bunlar aynı zamanda toplumsal kapital ve toplumsal kaynaşmanın oluşumuna da katkıda bulunur. Buna ilâve olarak sadece eğitim sonuçlarının ölçülmesi araç ve yöntemleri değil toplumsal kapitalin ve kaynaşmanın gelişimini de değerlendirecek araç ve yöntemler geliştirilmelidir ve OECD bu çalışmayı destekleyebilir. Bütün bunlar bir araya geldiğinde herkes için eğitim kalitesinin yükseltilmesi faaliyetlerine katkı yapacaktır.

IV. Demokratik Vatandaşlık Eğitimi

Ananevi vatandaşlık bağları kaybolmakta olan ve daha fazla çeşitlilik göstermeye başlayan toplumsal yapıyı yansıtmak üzere vatandaşlıkla ilgili fikirlerin yeniden derlendirilmesini ihtiyaç vardır. Etkin vatandaşlık için birey ile devletin ve fertlerin kendi aralarındaki bağların da artan bir önemi bulunmaktadır. Vatandaşlığın; okullarda sadece ulusal değil küresel vatandaşlık öğretimi verilerek ve öğrenci velilerinin okulda bir araya gelmeleri ve bu ortamda da iletişim kurmaları teşvik edilerek geliştirilmeye gereksinim vardır. Belirlenen bazı ortak sorunlar aşağıdadır:

- Gençlerin her geçen gün ananevi parti politikalarından çok belirli konulardaki özel ilgi gruplarına yönelmeleri politik iletişim şeklini değiştirmektedir.
- Bireylerin her geçen gün bölgeselden ulusala ve küresel kimliklere yöneldiği dünyada eğitim yeni kuşaklar için bir aitlik duygusu ve kimlik geliştirmek ihtiyacındadır.
- Vatandaşlık, değerler ve diğer kapsamlı eğitim çıktılarını ölçmek zor ama imkânsız değildir ve önemlidir. Özellikle ekonomik karşılıkları kısa sürede alınmadığı için bu kapsamlı çıktıları okullarda gerçekleştirmek zordur.
- Değerlerin ve bireysel sorumluluğun öğretilmesinde güçlükler ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu değerlerin öncelikle öğretmenlere kazandırılması yanında bunların sadece öğretiminin değil okul çatısı altında yaşanmasının gereği de ele alınması gereken meselelerdir.

Önerilen bazı çözümler ise şunlardır:

- Demokratik vatandaşlık için temel ihtiyaçların / bilgi ve becerilerin bunu gerçekleştirecekler / öğretmenler tarafından daha önceden kazanılması sağlanmalıdır.
- Okul yönetimlerine öğrenci katılımı önemlidir. Okul kurulları, gençlik parlamentoları ve yeni web tabanlı kuruluşların hepsi vatandaşlık ve demokratik bağların geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için gerekli plâtfomu oluşturabilir.

- Pedagogik yaklaşımların önemli bir rolü vardır. Öğrencilere diğerlerinin fikirlerine saygı gösterilmesi, sınıfta uygulanan öğretim metotlarıyla öğretilbilir.
- Öğrencilerin bölgedeki toplum ve çevreyle doğrudan iletişim kurmaları yönündeki çalışmalar, gençlerin mahallî konulara ilgi duymalarını sağlamak için etkili bir yöntem olabilir.
- Üzerinde farklı fikirler olan konular ise bazı ülkelerdeki inanca dayalı okulların (ve esasen belirli gruplara hizmet götüren diğer okulların) devlet tarafından tanınması ve katılımı arttırmak için oy kullanma yaşının düşürülmesi hususlarıdır.
- Okullarda (eğitsel kol ve sınıf öğretmenliği çalışmalarında olduğu gibi) öğretim yanında kazandırılan yeterlik, beceri ve deneyimlerin değerlendirilmesi de bu kapsamdadır.

Avrupa Konseyi diğer uluslar arası kuruluşlarla işbirliği halinde çalışarak bu konuda daha geniş iş birliği gerçekleştirilmesi amacıyla 2005 yılını Eğitimle Avrupa Vatandaşlığı Yılı ilân etmiştir. Uluslararası işbirliğinin yaygınlaştırılması için iyi uygulamaların paylaşılması önemlidir.

Çeviren :Rukiye Doğan
Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
OECD Şubesi
Görevli Öğretmen